

Madlena Zepter, mecena srpske kulture

Ne možemo svi biti talenti, moraju postojati i obožavatelji

Str. ▶ 7. - 9.

A portrait of Madlena Zepter, a woman with dark hair, wearing a red and black patterned dress with a white collar. She is looking directly at the camera.

Poduzetnica, profesorica srpske književnosti i najveći mecena srpske kulture, rijetko jednostavna osoba iz čije svake riječi zrači optimizam i ljubav prema čovjeku i umjetnosti

Ante PERIČIĆ

Kada je Gaj Cilije Mecenat, rimski političar, pjesnik, vitez, erudit, diplomat, savjetnik i prijatelj cara Augusta odlučio postati pokrovitelj umjetnika, nije ni slutio kako će njegovo ime postati eponim koji, u našem društvu, nedostaje kao nikada ranije. Mecena, kaže enciklopedija, označava osobu koja novčanim i drugim materijalnim sredstvima podupire napredak neke djelatnosti, ponajprije kulture, umjetnosti, znanosti i športa. Naša se zemlja i nema bogzna čime podičiti po pitanju te društvene i kulturološke pojave, ali zato susjedna Srbija itekako ima, a mi smo imali čast razgovarati upravo s najvećom mecenom srpske kulture – Madlenom Zepter čije je ime ne samo sinonim, već gotovo i eponim za mecenatstvo u Srbiji.

Zahvaljujući bogatstvu obiteljskog poslovnog carstva Zepter, koje je rasprostranjeno po čitavom svijetu, njihovo ime odavno više nije simbol samo za nehrdajuće posude, već i za prvu privatnu operu u ovom dijelu Europe, galeriju, izdavačke kuće te mnoge stipendije i fondacije. Zemunski teatar Madlenianum ove godine obilježava četvrt stoljeća svoga postojanja, a od te obljetnice nema boljeg povoda za razgovor s Madlenom Zepter koju bismo mogli predstaviti i kao poduzetnicu, profesoricu srpske književnosti, erudita starog kova, najku i suprugu, ali postoji nešto, možda ne važnije, ali zasigurno simboličnije – Zepter je rijetko jednostavna osoba iz čije svake riječi zrači optimizam i ljubav prema čovjeku i umjetnosti.

Magija teatra

Prije svega, kako ste? Kako se osjećate sada, kada vaš teatar proslavlja četrst stoljeća?

Tih 25 godina prohujalo je vrtoglavo brzom, u onim uzbuđenjima, trzavicama, tremama, šokovima, u svemu onome što teatar jest. Ali i divnim trenucima uspjeha, u trenucima radosti koju pruža magija teatra, kad osjećate da su svi napori, da je sve što ste uložili imalo smisla, jer ste učinili nešto lijepo i značajno za publiku, za svoj grad. Za kulturu zemlje. Na pitanje kako sam – mogu reći da me stiče umor, ali onaj ugodni umor kada osjećate da ste nešto dobro uradili. Kad ne zalite što ste dali dio sebe. Ne zaboravite da, osim Opere i teatra Madlenianum, na svojim plećima nosim niz drugih poduhvata u kulturi – Muzej i Galeriju Zepter, aukcijsku kuću, izdavačko preduzeće Zepter Book World, kreativni studio za vizualnu i dizajn produkciju, niz domaćih i međunarodnih nagrada koje moj suprug i ja sponzoriramo, a od nedavnog i Palaču umjetnosti s bogatim

nastavak na str. 8.

MADLENA ZEPTER

Ne možemo svi biti talenti, moraju postojati i obožavatelji

Philip i Madlena Zepter

Znate onu priču: Nijemci, Rusi i Francuzi skladaju, Austrijanci sviraju, Talijani pjevaju, a Englezi – slušaju! Ja sam Englez. Umjeti slušati nije mala stvar. Ja sam odana slušanju, bilo da je riječ o muzici, operi, mjuziklu. Odana sam gledanju kad je u pitanju likovna umjetnost, antikviteti koje skupljam godinama i koje sam izložila u Palači umjetnosti, ili kad je na sceni baletni divertissement. Odana sam gledanju i slušanju kad se izvodi mudra i zanimljiva, duhovita dramska predstava

Moji kolačići madeleine su bakini uštipci s pekmezom

Moram vas pitati, volite li kolačiće madeleine? Volite li Prousta?

To pitanje postavili ste profesoru književnosti. Ima li čovjeka od knjige koji ne voli Prousta? Za tog pisca i njegovih sedam knjiga pod zajedničkim naslovom »U potrazi za izgubljenim vremenom« potrebna je literarna priprema, spremnost da se istinski doživi njegov bogati splet fikcije i realnosti, jedna kvazi autobiografija o odrastanju i stasavanju u složenim društvenim okolnostima. Kolačiće madeleine imala sam prilike probati u Francuskoj. To je poslastica za djecu kad se vrate iz škole.

Kažu da se Proust sladio ovim specijalitetom dok je punih 14 godina pisao prvu knjigu »Put k Swannu«. Pokušat ću citirati jednu njegovu rečenicu, izvinjavam se ako nije sasvim precizna: »Poslala je po one male madeleine što izgledaju kao male školjke... izuzetan užitak utisnut u moje misli«. Kod Prousta nailazimo na niz osjeta koji izazivaju asocijacije na neke događaje iz prošlosti. Slažem se s njegovim uvjerenjem da mirisi i okusi čuvaju naše uspomene. U mojoj kući, u djetinjstvu, naravno, nije bilo francuskih kolačića, ali moja baka je pekla izvrsne uštipke s pekmezom. I danas kad pomislim na to vrijeme, osjećam u ustima ukus uštipaka. Proust i ja!

Ostati dijete u duši

Što Madlena Zepter želi biti kada odraste?

Veliko je bogatstvo ako možete zauvijek ostati dijete u duši, ako možete zadržati dječju radoznalost i ako se znate radovati poput djeteta.

Drugim riječima – da se našalim – neću odrasti! Ako ipak, usprkos samoj sebi, 'ponovo odrastem', bit ću... bit ću... mecena umjetnosti, prijatelj svojim prijateljima, sretno udana supruga; dobročinitelj u granicama svojih mogućnosti.

nastavak sa str. 7.

sadržajima. Vaša pitanja koincidiraju s našom posljednjom premijerom, koja je u neposrednoj vezi s Riječkom, točnije s Hrvatskim narodnim kazalištem Ivana pl. Zajca: riječ je o drami »Valcer poručnika Nidrigena« Miodraga Ilića, koja je prvi put prikazana u riječkom kazalištu 1985. godine, u režiji Ljubiše Georgijevskog, s tada mladim Božidarom Alićem u naslovnoj ulozi. Vaš list je tada objavio izuzetno pohvalnu kritiku, kojom se mi danas koristimo u marketingu. Ova premijera je zapravo dio obilježavanja naše dvadeset i pete godišnjice. Osjećam da smo, kao teatarska kuća, dosegli visok umjetnički nivo, što pokazuje veliki odziv gledatelja, odnosno pozitivan odjek u medijima. Eto, sretna sam zbog toga.

Kako je, uopće, sinula ideja o pokretanju vlastitog teatra? Na koje ste zapreke nailazili na samim počecima? Postoje li zapreke protiv kojih se borite i danas, kada je Madlenianum čvrsto etablirana kazališna kuća na mapi Europe?

» Pogrešno se misli da jedan tako veliki i kompliciran projekt kao što je teatar može biti plod trenutka, nekog bljeska u glavi! Prvo, ja sam formirana u obitelji u kojoj se gajio kult umjetnosti - kazališta, filma, muzike, slikarstva. Ta moja sklonost, slobodno mogu reći ljubav, naišla je na podršku mog supruga, čovjeka čija je poslovna kreativnost, u našoj zajedničkoj višegodišnjoj borbi, omogućila razmišljanje o ulaganju novca u kulturu. Ideja o vlastitom teatru sazrijevala je u krugu prijatelja s kojima sam dijelila strast. To je bilo u godinama ratnih sukoba, sankcija, krize, uoči bombardiranja Beograda, dakle u godinama sumorne psihoze kad je ljudima trebalo ponuditi malo svježeg daha, malo radosti. Startali smo kao operna kuća komornih formi, opredijeljena za rijetko izvedena i nedovoljno poznata djela operne literature. Prva zapreka bila je stara nepodesna zgrada, u Zemunu, depandansa Narodnog pozorišta na Trgu Republike. Uložili smo ogroman napor u generalnu adaptaciju te zgrade, učinivši dvoranu i prostor za posjetitelje izuzetnim, prilagodivši scenu optimalnim tehničkim uvjetima za izvođenje i najslabijih predstava. Ne mogu reći da sam nailazila na neke teške prepreke, ali niotкуда nije bilo ni neke značajnije pomoći... Prepreka koju smo savladavali iz godine u godinu odnosila se na traženje autentične fizionomije kuće, na ono specifično što će nas izdvojiti od ostalih teatra u Beogradu. Osvajali smo postepeno opere klasičnog repertoara, širili raspon, uveli dramu, operetu, balet, mjuzikl. Danas njeujemo sve ove oblike scenskog kazivanja, uz pomoć profesionalnog menadžmenta i velikog broja vanjskih suradnika. Svo vrijeme nastojali smo se izdignuti iznad prosjeka i lokalnih kriterija te uspjeli, zaista, doseći međunarodnu razinu te otvoriti vrata mnogim umjetnicima iz Europe i drugih dijelova svijeta.

«Ja sam formirana u obitelji u kojoj se gajio kult umjetnosti - kazališta, filma, muzike, slikarstva. Ta moja sklonost, slobodno mogu reći ljubav, naišla je na podršku mog supruga, čovjeka čija je poslovna kreativnost u našoj zajedničkoj višegodišnjoj borbi omogućila razmišljanje o ulaganju novca u kulturu»

U koštac s izazovima
Možete li napraviti presjek ovih velikih 25 godina?
- Kao što sam rekla, Opera u Zemunu, isprva posvećena minijaturama Čimarose, Brittena, Rossinija, Smetane, Mozarta, Donizettija, Orffa, prerasla je u

Zemunski teatar Madlenianum ove godine obilježava četvrt stoljeća svoga postojanja

kuću spektakularnih izvođenja takozvanih velikih opera, kao što su »Hoffmannove priče«, »Traviata«, »Madame Butterfly«, »Čarobna frula«, »Ljubavni napitak« ili »Pagliacci«, a od 2005. u dramsko kazalište. Usporedo smo radili na osvajanju baletskog repertoara, počev od »Orfeja u podzemlju«, preko »Krvave bajke« i »Bolera« do drugih prezentacija klasične i moderne estetike igre, sve do smjelog i uspješnog eksperimenta misaonih dimenzija kao što je poduhvat »Grand hotel« naših suvremenih autora. Ono što nas karakterizira - to je spremnost da se uхватimo u koštac s izazovima. U muzičkoj produkciji dosegli smo vrhunac izvođenjem mjuzikla »Jadnici«, svjetskog hita, koji se, od premijere 2007. godine, održao na repertoaru do danas. Posebno je značajno što smo dali šansu našim suvremenim skladateljima - Ivanu Jevtiću, Dušanu Radčiću, Milouju Milojeviću, izravniš omaži

jednom klasiku kakav je Stvan Hristić, čija je opera »Sutan« bila odista rijedak događaj. Mnogo je pjevača, dirigenta, redatelja, koreografa, scenografa, kostimografa iz drugih zemalja koji su naš repertoar obogatili svojim iskustvom i veličinom. Među njima je, recimo, čuveni ruski redatelj Jurij Aleksandrov, zatim hrvatski majstor muzičkog zanra Robert Bošković ili slovenska redateljica baleta Livija Pandur. Ako treba ukratko sažeti sve ono bitno što je Madlenianum podario kulturnom životu, onda je to, možda na prvom mjestu, afirmacija velikog broja mladih umjetnika, autora i izvođača. Mnogi od njih proslavili su se van granica Srbije. Ponosna sam zatim na zavidan učinak dramskih umjetnika, na spremnost da realiziraju klasična i moderna dramska djela. Za 25 godina postavili smo na scenu ukupno oko 200 naslova, koje su vidjele tisuće ljudi. Moram istaknuti da Madlenianum nije samo glazbeni, plesni i dramski teatar, već isto tako renomirana koncertna dvorana, na čijoj je sceni nastupio veliki broj vokalnih i instrumentalnih solista i ansambala iz raznih krajeva svijeta, sa svih kontinenata. Naše predstave gostuju po gradovima Srbije, ali i na mnogim scenama u inozemstvu, gdje smo osvojili vrijedna priznanja i nagrade na festivalima, recimo u Kini i Južnoj Americi. Ukratko, stvorili smo respektabilan i atraktivan teatar, osvojili naklonost publike i dobili značajnu podršku medija te postali važna točka na kulturnoj mapi Srbije i Europe.

Čitam, i slušam, kako je s Madlenianumom na svojevrsan način Zemun prodisao i počeo živjeti na novi način.

«Nemam nikakvih nacionalnih predrasuda. Moj otac je Slovenac, a majka Srпкиnja. Ja sam gradanka svijeta, jer sam veći dio života provela na putovanjima po svijetu i daleko od Srbije»

Slazete li se?
- Uglavnom, da. Madlenianum je uveliko jedan od najvažnijih centara kulturnih zbivanja, ne samo u Zemunu, već u cijelom Beogradu. Ono što je naša prednost to su raskošne i atraktivne produkcije, nastupanje vrhunskih umjetnika u svim žanrovima teatra i na koncertima. Posebnu pažnju posvećivali smo djeci i mladima, prilagođavajući ozbiljna djela njihovom uzrastu, što smo - recimo - učinili s operom »Ljubavni napitak«. Moram, međutim, istaknuti da zemunska sredina nije bila bez kulturne tradicije, taj dio grada preko Dunava tradicionalno je njegovao interes za teatar. U Zemunu je postojao kazališni život još u devetnaestom stoljeću, a u dvadesetom tu je desetljećima djelovalo beogradsko Narodno pozorište. Održavani su festivali monodrame i pantomime i ljetni festivali na kuli Gardoš. Dakle, postoji kontinuitet, koji smo mi uzdigli na viši stupanj značaja i vrijednosti. Udahnuli smo utjecaje moderne umjetnosti Europe i svijeta.

Nerv za opće dobro
Iskreno, zavidim malo našim susjedima što imaju osobu poput vas. Kako gledate na mecenstvo koje je danas

Beograd moje mladosti

Kakav je bio Beograd vaše mladosti, a kakav je danas? Proputovali ste cijeli svijet, ali kako je rekao veliki Željko Malnar - putnik može putovati samo ako ima dom. Slazete li se?

- Hvala vam što me dovedite u vezu s tako uglednim istraživačem, autorom dokumentarnih filmova, koji je zašao i u najudaljenije krajeve svijeta i mnogo učinio za zbližavanje različitih naroda i kultura. Moje su ambicije mnogo manje. Beograd mog djetinjstva, školskih i studentskih godina, bio je pet puta manji od današnjeg, kako po broju stanovnika, tako i po rasprostranjenosti. To je bio grad koji se oporavljao od

rata i razaranja, grad velikog broja došlihaka. Ali, to je bilo vrijeme kad smo vjerovali u bolje dane. Bili smo skromni, zadovoljni s malim, mnogo više smo se družili i međusobno voljeli. Današnji Beograd je veliki grad ubrzanog tempa. Ljudi nemaju mnogo vremena jedni za druge. Ali, to je grad u kome boravim kad god mogu, grad kome se rado vraćam, grad u kome još traju neka moja stara, ali i nova prijateljstva. Najzad, Beogradu sam podarila svoj legat, teatar, mnoge druge poduhvate, tu su moji korijeni i tragovi koje ostavljam. Željko Malnar je sasvim u pravu: »Svugdje podi - kući dođi!«.

gotovo pa i izumrlo. Vi ste, rekli bi Englezi, jedna od vrste.

- Na pitanje često odgovaram. Davidu Rockefelleru pripisuju jednu misao koju je navodno izgovorio: »Put do sreće zasniva se na dva principa: prvo, pronadite ono što vas zanima i, drugo, otkrijte što možete učiniti dobro na putu ka tom cilju; a onda uložite u to svu svoju energiju.« Mecenstvo je postalo rijetkost, po mome mišljenju, zato što se svijest većine ljudi danas svela na osobni interes, na individualnu sreću, a to će reći na odsustvo nerva za opće dobro. Svako ima svoju savjest, svoj mir i nemir. Znaate da su stari Grci imali običaj kazati da je niman sam prividjeđa ljudi dobre volje i unutar svijeta. Meno vodi neki unutarjil imperativ, nazovite to empatijom, potrebom da pripadam svom narodu, onima kojima mogu da pomognem, da učinim nešto od opće koristi. Ljudima koji će možda postati bolji bar za dlaku ako budu ozračeni ljepotom i humanošću autentične umjetnosti. Citirat ću još jednu drvenu misao: »Srce je bogatstvo koje se ne prodaje i ne kupuje, nego se poklanja!«

Osim što ste strastvena konzumentica umjetnosti, planirate li se i sami baciti u stvaralačke vode? Imate li afiniteta prema pisanju, glumi, režiji?
- U mojim godinama - početnik? Bilo bi to prepotentno i neozbiljno. Znaete ono priču: Nijemci, Rusi i Francuzi skladaju, Austrijanci sviraju, Talijani pjevaju, a Englezi - slušaju! Ja sam Englez. Umjeti slušati nije mala stvar. Ja sam odana slušanju, bilo da je riječ o muzici, operi, mjuziklu. Odana sam gledanju kad je u pitanju likovna umjetnost, antikviteti koje skupljam godinama i koje sam izložila u Palači umjetnosti, ili kad je na sceni baletski divertissement. Odana sam gledanju i slušanju kad se izvodi mudra i zanimljiva, duhovita dramska predstava. Ne možemo svi biti talenti, moraju postojati i obožavatelji baš zato da bi talenti pokazali ono što umiju. Kao autor iskazala sam se donekle u autobiografskoj knjizi.

Koliko vlast u Srbiji podupire umjetnost na nezavisnoj sceni?
- U nekim oblastima stvaralaštva više, u nekim manje. Nisam baš mnogo upućena u poslove države Srbije, budući da dobar dio života provodim u Monaku i Parizu, ali i s obzirom na to što imam svojih obaveza preko glave. Koliko vidim, iz državnih fondova se

obilato financira produkcija filmova samostalnih autora, kao i televizijskih serija. Postoje redovni godišnji natjecaji za pomoć autorskim inicijativama kazališnih stvaralaca, pisaca, likovnih umjetnika. Razumije se da to nikada ne može biti dovoljno. U Srbiji je ustanovljeno mnogo nagrada za sve vrste umjetničkog stvaralaštva, koje djeluju dosta poticajno. Opera i teatar Madlenianum su daleko od svih tih procesa i zbivanja. Mi se oslanjamo na sopstvene mogućnosti, dok je prihod od prodatih ulaznica uglavnom simboličnog karaktera.

Sansa mladima

Ono što sam primijetio kod Madlenianuma, bar kad je o dramskom programu riječ, je da u podjele najčešće uzimate glumce koji su ili u mirovini ili nisu u institucionalnom angažmanu. Je li to zbog tog što cijenite samostalne umjetnike ili je riječ o pukoj slučajnosti?

- Vaša opservacija nije sasvim točna. Kad bismo pretežno angažirali penzionere, bio bi to starački teatar! Prilikom podjele uloga pristupamo krajnje tolerantno, prepustivši redatelju da bira sve svoje suradnike, pa i glumce. Rado dajemo šansu mladima i činimo sve da im pomognemo. Odsta, teškoće nastaju kad angažiramo glumca koji je zaposlen u nekom od beogradskih kazališta, jer ima obaveze prema svojoj kući, te nastaju problemi zakazivanja proba i predstava. Ni takozvani nezavisni ni malo nam ne olakšavaju izvođenje repertoara, jer su rastrgnuti između snimanja filmova i TV serija, raznih teatarskih, izvaninstitucionalnih produkcija. No, borimo se, pronalazimo rješenja u koordinaciji s drugim kućama. U našim dramskim predstavama igraju, dakle, oni koji su nam potrebni, oni koji privlače publiku i oni koji odgovaraju zamisli kreatora projekta, bez obzira na njihov status.

Primjetno je da volite surađivati i s našim umjetnicima. Na um mi pada Igor Weidlich, onda Miro Gavran, podzadnje i Janko Popović Volarčić. Pratite li našu umjetničku scenu, dolazite li u Hrvatsku te kakve vas uspomene vežu uz našu zemlju?

- Nemam nikakvih nacionalnih predrasuda. Moj otac je Slovenac, a majka Srпкиnja. Ja sam gradanka svijeta, jer sam veći dio života provela na putovanjima po svijetu i daleko

Madlena Zepter s Robertom Boškovićem

od Srbije. Vezana sam, međutim, za moj rodni Beograd i za veliki broj prijatelja iz mladosti. Što se angažiranja umjetnika iz Hrvatske tiče, da, oni su uvijek dobrodošli. Ti dragi ljudi koje ste spomenuli, ali i mnogi drugi koji su radili s nama - Robert Bosković je postavio tri predstave, imali smo i Gavran fest prikazavši četiri predstave po njegovim tekstovima - »Noć bogova«, »Sladoleđ«, »Hotel Babilon«, »Teško je reći zbogom«. Naša publika je odlično primila goste iz Sarajeva, glumce Kamernog teatra 55, koji su izveli djelo Abdulaha Sidrana, kazališnu verziju njegovog scenarija za film »Sjećala se Doli Bel«. Primjećujem da je Beograd prilično otvoren za suradnju s umjetnicima iz svih država koje su nekada činile Jugoslaviju, što se može vidjeti u proizvodnji filmova, na koncertima, i - razumije se - na našoj sceni. Razmjenjuju se gostovanja i to je veoma dobro. Ja sam, naravno, mnogo puta boravila u Hrvatskoj, na žalost nisam skoro, jer sam uglavnom u svom domu u Monaku. Također, moram priznati da nedovoljno pratim teatre, zbog količine obaveza koja mi to ne dopušta. Moja generacija je itekako vezana lijepim uspomena uz vašu zemlju, prije svega onima koje je ponijela s Jadrana.

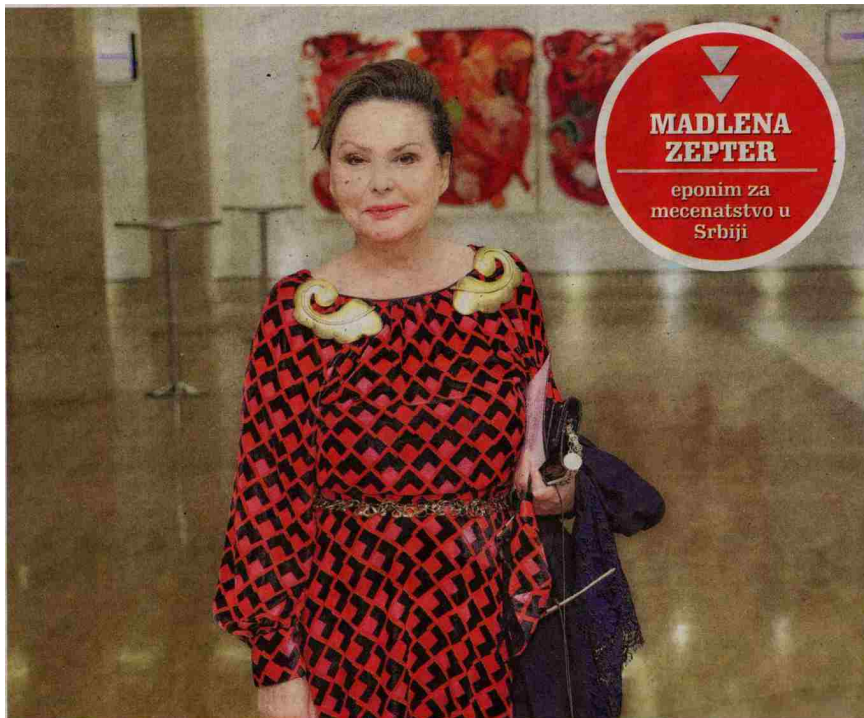
Mislite li da Hrvatska i Srbija dovoljno surađuju, po pitanju kulture? Kada ćete početi gostovati po Hrvatskoj?
- Suradnje u kulturi nikada nije dovoljno. Naša dva naroda i naše kulturne institucije upućeni su jedni na druge, kao susjedi, kao potencijali koji imaju šta da ponude. Sigurna sam da će suradnja biti sve intenzivnija i bogatija. Neki signali su u tom smislu vidljivi na političkoj razini odnosa. Što se gostovanja tiče, Madlenianum je bio u veoma dobrim odnosima s teatrima u Osijeku i Varaždinu. Smrt Predraga Ejduša, jednog od srpskih najvećih dramskih umjetnika, osjetljiva je gostovanje u Osijeku s predstavom »Casanova protiv Don Jliana«. Svaka inicijativa u pogledu razmjene gostovanja je svakako dobrodošla. Nadam se da ćemo uspostaviti uskoro potrebne kontakte i vidjeti što je realno.

Konačna riječ

Kako ste 'preživjeli', po pitanju svih vaših projekata i organizacija, pandemiju COVID-19?

- Bolno i komplicirano. Oduštali smo od nekih ideja i namjera, ali nismo se predali. Opera i teatar Madlenianum je održavao predstave, doduše u nešto manjem broju, osigurali smo razmak između gledatelja u dvorani i smanjili ukupan kapacitet za 50 posto. Usprkos opasnosti zaraze, usprkos psihosoi neizvjesnosti i strepnje, sve je ipak funkcioniralo. Beograd se veoma dobro organizirao - otvorene su bile specijalizirane bolnice, cijepjenje je bilo osigurano brže nego u mnogim zemljama Europe. Mi smo, u našim prostorijama, instalirali specijalne elektronske antivirusne aparate, koje inače proizvodi korporacija Zepster. Držali smo se svih pravila i propisa. Naše ambicije, međutim, nisu splasnule. Održali smo stroge kriterije, igrali po četiri-pet premijera godišnje, organizirali koncerte, izložbe i promocije naših izdanja.

Koliko Madlena Zepter

utječete na to što će se prikazivati na sceni Madlenianuma?

- Tijekom svih ovih godina imala sam dobar tim stručnih suradnika, koji redovno prati zbivanja i koji je spreman u svakom trenutku predložiti mi nove projekte, koncertne sadržaje ili oblike suradnje, recimo s Narodnim pozorištem, s kojim smo dosad realizirali četiri operno-baletne koprodukcije. Razumije se, imam konačnu riječ jer snosim najveću odgovornost. Uostalom, o meni ovisi i broj premijera Madlenianuma i ukupan obim investicija. Trudim se da nataloženo iskustvo u dodiru s europskim i svjetskim tokovima u kulturi primijenim na izbor novih jedinica repertoara. Sve u svemu, ova kuća i njeni umjetnički dometi odraz su i

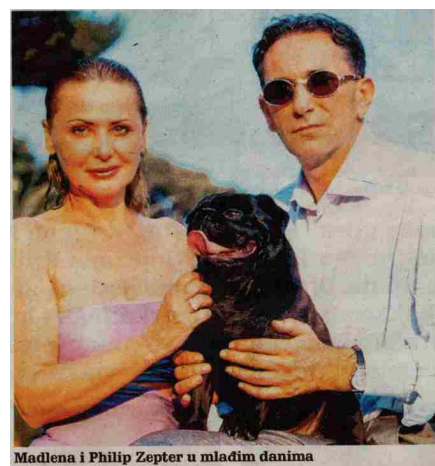
mojih subjektivnih i objektivnih mogućnosti.

Vizija i hrabrost

Kojim ćete sve programima obilježiti četvrti stoljeće kazališne kuće?

- Težište obilježavanja bit će u drugoj polovini godine, dakle u jesenskim mjesecima. Razmišljam o jednom stručnom teatrolokumu otkopavanju, o skupu kazališnih teoretičara i kritičara, redatelja, pisaca, uglednih umjetnika, koji bi razgovarali o profilu, značaju i dometinama Madlenianuma i koji bi nam ukazali na nove, još neiskorištene mogućnosti. Naravno, bit će tu opernih i dramskih premijera.

Opera je puno veći trošak nego dramski teatar te je zasigurno 'najneisplativija'

Madlena i Philip Zepter u mladim danima

Poslije 50 godina braka mogu reći da je podudarnost moralnih pogleda na svijet, osjećajnosti, mašte i ukusa, bilo ono što je održalo moj odnos sa suprugom. Kad s nekim dijelite sve što donose dan i noć, morate izgraditi u sebi strpljenje, toleranciju, spremnost na ustupak i odricanje, na praštanje, dakle veliku prilagodljivost karaktera. A za sve to opet neophodan je onaj stari preduvjet - ljubav

Madlena i Miro Gavran s Philipom Zepterom

umjetnost. Otkud ljubav ka operi? Koju ste prvu operu pogledali, u koju ste se zaljubili?

- Znameniti operni entuzijasti i stručnjaci, Britanac Nicholas Payne, direktor asocijacije Opera Europa, u uvodnom tekstu obimne monografije, koju smo objavili povodom dvadesetogodišnjice Madlenianuma, upotrebio je dvije riječi kako bi definirao moju opernu avanturu: vizija i hrabrost. Kad sam se otisnula u vode ambiciozno koncipiranog teatra, moj kompas nije bio što je skuplje, a što jeftinije. Hocu li više izgubiti ili više zaraditi? Opcenito, na umjetnost ne gledam kroz merkantilnu prizmu, očekujući da se nešto 'ispaliti'. Za mene ni operski ni dramski ni baletski teatar nije biznis, već - ljubav. Netko je davno prije merke rekao da je za osnivanje i vodenje teatra potreban izvjestan stupanj neuračunljivosti. Opera je u predjelu mojih strasti još od rane mladosti, ne znam objasniti kako se uvukla u moj krvotok. Koji sam prvu operu slušala odista ne znam. Bila sam djevojka, u vrijeme kad je Beogradska opera bila na svjetskom glasu, kad su pjevali veliki Cangalović, Marinković, Stanoje Janković, Zarko Cvejić, Anita Mezetova, Melanija Bugarinović, Zdenka Zikova, kad su gostovali Jussi

Björling, Mario Del Monaco, Giuseppe Di Stefano, Tito Gobbi, Nicolai Ghiaurov...

Imala sam prilike slušati velike pjevače i orkestre, pod upravom najvećih dirigenta, u raznim gradovima Europe. Sve u svemu, kad se koncertom devedesetih začela misao o pokretanju nove operne kuće u mom Beogradu, to je bilo kao kad kap vode padne na žednu biljku.

Osim teatra, osnivačica ste i Zepter muzeja, mnogih fondacija i zaklada. Što vam je, od svega, najdraže?

- Sve su to moja 'djeca', ne mogu jedno izdvojiti, a druge potisnuti. Više spontano nego s nekim unaprijed skovanim planom, uspjela sam svoju energiju i finansijska sredstva rasporediti na različite sadržaje, koji čine cjelinu mojih afiniteta. S podjednakom energijom i pažnjom pripadam svim već spomenutim institucijama, kao i fondu za stipendiranje talentiranih mladih ljudi, kolekcionarstvu, različitim oblicima podrške modernom likovnom stvaralaštvu, sponzoriranju internacionalne nagrade za književnost Le Prix Littéraire Madlene Zepter, zatim domaće nagrade Žensko pero, nagrade Dobričin prsten za životno glumačko djelo i drugo štošta - eto, rodilo se sve to

i valja to njihati, hraniti, odgajati, usmjeravati.

Preduvjet - ljubav

Lani je otvorena i Palača umjetnosti Madlena. U jednom mediju je pisalo da ste time proslavili i 50 godina braka. Koja je formula za dobar i održiv brak?

- Nema formule, nema recepta, ni pouzdanog savjeta. Postoje ovakvi i onakvi ljudi, neki dostojni ljubavi i poštovanja, a neki opet ne. Često se, na žalost, prava istina otkrije tek kad je kasno, kad prva ozbiljna dilema, potres, teška situacija, problem, učine da se ispolji prava, često skrivena ličnost. U ovoj životnoj igri, koju se zove brak, najveću ulogu igra njegovo veličanstvo slušaj, uz neophodnu dozu sreće i pameti. I ljubav »na prvi pogled« treba propustiti kroz filter razuma, jer srce umije katkad i da vas prevvari. Poslije 50 godina braka mogu reći da je podudarnost moralnih pogleda na svijet, osjećajnosti, mašte i ukusa, bilo ono što je održalo moj odnos sa suprugom. Kad s nekim dijelite sve što donose dan i noć, morate izgraditi u sebi strpljenje, toleranciju, spremnost na ustupak i odricanje, na praštanje, dakle veliku prilagodljivost karaktera. A za sve to opet neophodan je onaj stari preduvjet - ljubav.

Koji su planovi za buduće razdoblje?

- Jedna naša humoristi je napisala: »Probuđeni se ujutru i nitko nam ne hoće sigurno sanjati živu« Planiram za budućnost pavezati oni koji nisu ljudi prošli. Razumije se, kao žena koja je u mnogim poslovima i obavezama, planiram što ću i kad ću što uraditi. Držim vezu sa svim svojim suradnicima i s njima planiram buduće projekte. Trenutno sam opsjednuta novoootvorenom Palačom umjetnosti, koja sadrži Muzej orijenta, Muzej stilskog namještaja, izložbeni galeriju, niz prostorija za predavanja, javne skupove, promocije, zatim biblioteku, mali komorni teatar, kino dvoranu skromnih dimenzija... Sve to treba ispuniti adekvatnim sadržajima, programima, koji moraju biti originalni, drukčiji od svega ostalog što se događa u Beogradu, a pritom zanimljivi, edukativni, moderni, na visokom umjetničkom nivou. Planiram, planiram...

Što biste preporučili našim čitateljima da obavezno pogledaju kada ih put nanese u Beograd, odnosno Zemun?

- Na prvom mjestu je renoviran i veoma dobro osmišljen Narodni muzej, s eksponatima koji ilustriraju senzacionalna arheološka nalazišta - Lepenski vir (iz 7. stoljeća p.n.e.), vinčanske statue (iz 6-5. stoljeća p.n.e.); vrijedno je pogledati Miroslavjevo jevanđelje iz 12. stoljeća, slike Paje Jovanovića i Uroša Predića, skulpture Ivana Meštrovića i bogatu zbirku likovnih djela europskih majstora. Preporučujem Vojni muzej na Kalemegdanu i obilazak drevne tvrđave, zatim Skadarliju i bogat noćni život Beograda, vrhunske restorane; neke predstave Jugoslovenskog dramskog pozorišta i - razumije se - Operu i teatar Madlenianum, naš muzikl »Jadnici«, operu »Turandot« realiziranu u koprodukciji s Narodnim pozorištem, nove dramske premijere na Velikoj i Maloj sceni. Isto tako, pozivam posjetitelje Beograda da obidu Palaču umjetnosti Madlena, u koju je uloženo mnogo volje, strasti, snova, rada i novca.